

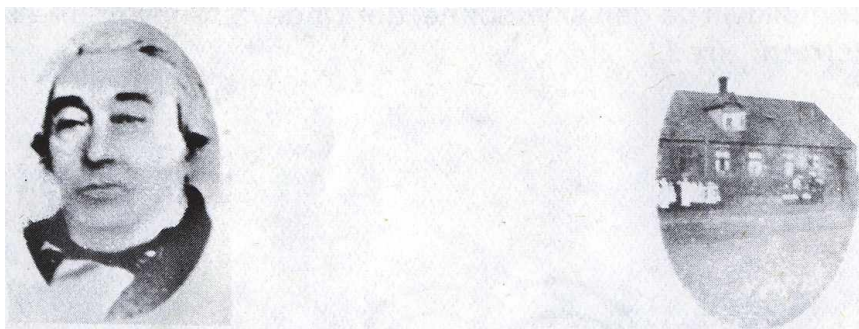
Af et sogns skolehistorie.

Af lærer Kr. Madsen.

Skoleloven af 1814 om almueskoler på landet skabte det, vi i dag kalder den danske folkeskole. Dens erklærede mål var en skole i hvert eneste sogn i landet.

Hvornår den første offentlige skole blev etableret i Søndbjerg sogn, har jeg ikke kunnet fastslå; men i 1884 døde lærer og kirkesanger i Søndbjerg sogn, Aggerholm. Han var, hvad man dengang kaldte »Jubellærer«, idet han havde været sognets lærer i over 50 år, så omkring 1830 har der altså været en skole, sikkert i Søndbjerg by, da det næsten var en fast regel, at disse offentlige skoler blev opført i kirkebyen. Nogle vil mene, at den eksisterer endnu, idet en mundtlig overlevering, som jeg mødte, da jeg i 1935 kom til Søndbjerg, vil vide, at skolen skulle have haft til huse i møllerens hus, der hvor nu enkefru Petra Borre bor.

Jeg har imidlertid for få år tilbage været præsenteret for et gammelt fotografi af den del af Søndbjerg, der lå nord for gadekæret, nu branddammen, og en af bygningerne blev udpeget som værende den gamle skole. Hvis dette er rigtigt, var det ikke Petra Borres hus, der var skole, men det nu nedrevne hus, hvor enkefru Grethe Lynggaard boede indtil for ca. 20 år siden. Husets stil og størrelse var sådan, at man godt kunne tænke sig, at det har kunnet rumme en skolestue, en lærerlejlighed og udhus til lidt landbrug.

Lærer Aggerholm

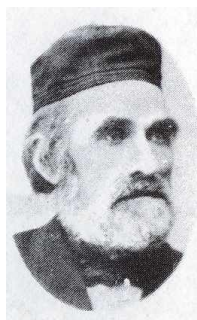
Aalkjær gl. skole.

Hvilket af de to huse der har været skole, kan vel ikke fastslåes nu - det omtalte billede eksisterer mig bekendt ikke mere - men at der omkring 1830 har ligget en skole i Søndbjerg by, kan vist siges at være en kendsgerning.

Engang i 1840'erne, nogle mener 1841, blev der imidlertid bygget en ny skole en lille kilometer nord for Søndbjerg by, der hvor nu Søndbjerg børnehjems have findes. Indtil for ikke så mange år siden fandtes den gamle

skolebrønd sydligst i haven, forsynet med en jernpumpe. - Børnehjemmet og skolen har imidlertid en nærmere tilknytning til hinanden end blot beliggenheden, idet en søn af lærer Aggerholm, etatsråd Aggerholm, sagfører i Holstebro, i 1915 købte den gamle skolelod og lod for egne midler børnehjemmet opføre samt hensatte en kapital på 100.000 kr. - dengang en stor sum - til støtte for hjemmets drift. - Etatsråden rejste dette børnehjem til minde om sine forældre, det gamle degnepar i Søndbjerg. - 1884 døde den gamle lærer efter mere end 50 års lærer- og kirkesangertjeneste i Søndbjerg.

Han efterfulgtes af lærer Bendtsen, der beklædte de to stillinger i 14 år indtil 1898, hvorefter lærer A. Astrup fra Hjørdemaal kaldedes til lærer og kirkesanger i Søndbjerg, en post han beklædte til 30. november 1935.

Lærer Bendtsen.

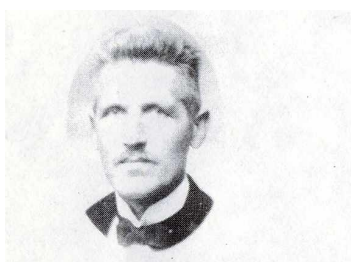

Lærer P. Aggerholm.

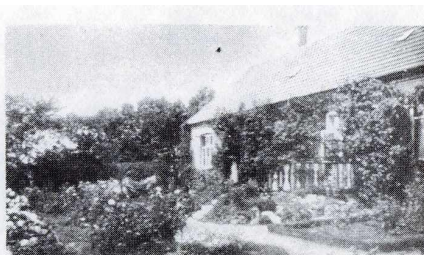
I 1901, tre år efter, at lærer Astrup var blevet ansat, trængte skolen til fornyelse, og da der i løbet af 1890'erne var vokset en fiskerby op ved færgestedet til Jegindø, Tambohuse, rykkede skolen igen mod nord og blev bygget i den sydlige udkant af Hellerød; men officielt beholdt den stadig navnet Søndbjerg skole.

Nu går vi lidt tilbage i tiden. Der var nemlig sket det, at i 1891 var der bygget en skole mere i Søndbjerg sogn, nemlig Aalkjær skole mellem Søndbjerg og Uglev. - Der var sket det, at børnetallet var steget så meget, at amtet krævede en nyordning. Først prøvede sognerådet at undgå byggeri ved at foreslå oprettet en pogesko i missionshuset, der var bygget i 1888; men det ville amtet ikke gå med til, og i 1890 vedtog sognerådet at udvide de to bestående skoler med hver et klasselokale og lejlighed til en ugift lærer, så de to skoler blev fireklassede, hvad man dengang kaldte dobbeltskoler. - På et senere møde forlader man dog denne plan, og mod to sognerådsmedlemmers protest vedtager et flertal at bygge en toklasset skole i Ålkjær. Hovedmanden i dette var sognerådsformanden, gårdejer Søren Christensen i Serup. I et nyt møde blev der forelagt en af ham udarbejdet tegning til den ny skole. Der var et undervisningslokale og lejlighed for en

ugift lærer. Tegningen blev godkendt, »dog fandt man det ej nødvendigt med et pigeværelse på lofte«! I 1891 var Aalkjær skole en kendsgerning, og her skulle børnene fra den sydlige del af Søndbjerg sogn og den Østlige del af Odby sogn, Serup, undervises. Dengang holdt man på de små skoler! - Som lærer ansattes P. Aggerholm. Han var fra Søndbjerg sogn, men ikke i familie med forannævnte lærer Aggerholm. Han afløstes i 1934 af lærer S. Kristensen, der var andenlærer ved Odby skole. Han flyttede i 1939 til den ny Søndbjerg skole.

Lærer A. Astrup.

Søndbjerg (Hellerød) skole.

I 1935 tog lærer A. Astrup sin afsked. Han havde en tid været førstelærer, da Søndbjerg skole i 1915 var blevet udvidet til en fireklasset skole. Den gamle skolestue og skolegang var omdannet til andenlærerlejlighed, og der byggedes en ny bygning med to skolestuer. Som andenlærer ansattes K. K. Madsen, som efter lærer Kristensens ansættelse ved Aalkjær skole i 1934 flyttede til Odby skole. Skolen omdannedes da igen til en toklasset skole. - Ved lærer A. Astrups afgang i 1935 kaldedes hidtilværende lærer ved Oddesund Nord skole Kr. Madsen til enelærer og kirkesanger i Søndbjerg.

Søndbjerg - Odby kommune gennemførte som den første kommune i Thisted amt den nye skolelov af 1937. Det resulterede i, at både Aalkjær skole og skolen i Hellerød blev opgivet, og der blev bygget en helt ny Søndbjerg skole på præstegårdsjorden, lidt syd for børnehjemmet, skråt over for, hvor skolen lå før 1901. Her skulle børnene fra hele Søndbjerg sogn undervises. Da man samtidig også udbyggede Odby skole, vil det i virkeligheden sige, at man nu gennemførte den første vedtagelse i 1890 at udbygge en skole i hvert sogn. Ak ja, sådan kan det gå! - Enelærer Kr. Madsen ved den gamle Søndbjerg skole blev førstelærer ved den nye, og enelærer S. Kristensen ved Aalkjær skole blev andenlærer i Søndbjerg.

I 1958 fik vi så igen en ny skolelov, som bevirkede, at der igen måtte ændres på skolestrukturen i Søndbjerg - Odby kommune, og efter mange og lange forhandlinger enedes man om at nedlægge både Søndbjerg og Odby skoler og bygge en ny et eller andet sted imellem de to gamle. Det endte med, at man

købte et areal i »Husene«, tæt ved, hvor nu De gamles Hjem ligger. Tegninger blev udarbejdet og godkendt af de pågældende myndigheder. Der opnåedes byggetilladelse, ligesom amtet gav kommunen tilladelse til at optage lån til byggeriet, endog hjemtagelse af lånet fik man tilladelse til; men det lykkedes aldrig sognerådet at fravriste myndighederne en igangsætningstilladelse. Der er ingen tvivl om, at det var kommunesammenlægningsspørgsmålet, der her spøgede!

Så etableredes den nye Thyholm kommune, omfattende de tidligere Jegindø, Hvidbjerg - Lyngs og Søndbjerg - Odby kommuner, og nu blev der taget endelig beslutning om skoleforholdene i den tidligere Søndbjerg - Odby kommune. Resultatet blev, at Søndbjerg skole blev nedlagt fra 1970. De første 6 årgange af børnene blev samlede i Odby skole, medens 7ende årgang henvises til Hvidbjerg Centralskole. - En mere end 150-årig skolehistorie i Søndbjerg Sogn var afsluttet.

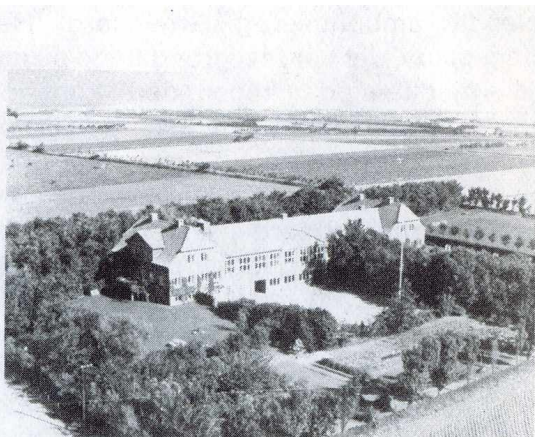
Og dog! Søndbjerg skole består endnu! - Da sognerådet havde besluttet at bygge en ny skole og nedlægge de to gamle, søgte daværende sognerådsformand E. Krabbe, Uglev, kontakt med de kredse, der arbejdede for oprettelsen af en kristen ungdomsskole i Thy, og resultatet blev, at Søndbjerg skole i 1962 solgtes til denne kreds, der repræsenterede Indre Mission og KFUM og KFUK. Købesummen var 100.000 kr. (Ejendomsvurderingen 270.000 kr.); men den kunne dog først overtages, når kommunens nye skoleordning var etableret. Det trak som som foran fortalt ud, og der var til sidst ikke mange, der troede på en ungdomsskole i Søndbjerg. Men i 1970 ophørte undervisningen af børnene, som altså dels flyttedes til Odby og dels til Hvidbjerg. Thyholm Kommunalbestyrelse vedstod salget til de 100.000 kr., og så kunne i 1972 efter en del nybyggeri Søndbjerg Ungdomsskole starte med ca. 50 elever.

Søndbjerg sogn beholdt dog sin skole!

Kr. Madsen.

Førstelærer Kr. Madsen.

Søndbjerg skole 1939.